

LEIPURIT LAINEILLA

528 päivää purjeveneessä

Krista Jortikka

Joonakselle, pikku matruusille
– sinä teit tästä matkasta perheen tarinan.

Krista Jortikka

LEIPURIT LAINEILLA

528 PÄIVÄÄ PURJEVENEESSÄ

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

Karttapohjat toteutettu QGIS projektin ohjelmistolla: qgis.org

Kartta-aineisto Natural Earth: naturalearthdata.com

Veneen sisätilojen layout kuvan pohja: hallberg-rassy.com

© 2026 Krista Jortikka ja Perukan Akatemia

Kustannustoimittaja: Timo Jortikka

Kustantaja: Perukan Akatemia, Pekintie 1168, 88900 Kuhmo, perukan.akatemia@gmail.com

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-88-1503-7 (kovakantinen)

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	9
Seikkailu alkakoon.....	11
Helminauhana matalapaineita	25
Myötätuulessa kohti etelää.....	49
Tyvenessä keinuen.....	65
Lomailua ja vene puolillaan vettä	81
Ensimmäinen valtameren ylitys	91
Karibian rytmejä	101
Oikotietä Tyynellemerelle	111
Kilpikonnia katsomaan	119
22 päivää samalla halssilla.....	129
Kaislahameita ja korallisaaria	137
Myrskyn läpi kuningaskuntaan.....	153
Kavaa ja kaislamattoja	163
Alamäkeä Australiaan.....	179
Loppusanat	195
Liite: Vene ja varusteet	197

JOHDANTO

Päätös matkasta

Joulupäivänä 25.12.1983 olimme mieheni Timon ja poikamme Joonaksen kanssa Timon vanhempien, Liisan ja Lassen, luona joulukahvilla. Muutamaa viikkoa aiemmin Liisa oli palannut Australiasta sukulaisia tapaamasta, ja totesimme, että meidän muidenkin olisi hauska käydä sukulaisia katsomassa. Siinä keskusteluun nousi ajatus: entä jos purjehtisimme Australiaan?

Niinpä kahvipöydässä tehtiin päätös lähteä purjehtimalla Lassen siskon luo kyläilemään. Miehistö oli heti selvillä: Lasse, Timo, minä Krista ja Joonas (ikä 9 kuukautta). Niin yksinkertaista oli päätöksen tekeminen.

Purjehduskokemusta meillä oli neljä vuotta pienellä purjeveneellä Näsi-järvellä, ja kerran olimme käyneet Lassen veljen, Pekan, purjeveneeseen mukana Itämerellä.

Veneen hankinta

Talven aikana etsimme matkalle sopivaa venettä. Veneeltä vaadittiin valtamerikelpoisuutta, tunnetun valmistajan laatua, kolmea kajuutta ja suojaisaa istuinkaukaloa. Onni suosi meitä: Turusta löytyi juuri tarkoitukseen sopiva, kymmenen vuoden ikäinen, hyvin hoidettu ja varusteltu Hallberg-Rassy Rasmus 35 -matkapursi, nimeltään **Magdalena III**, minkä nimen päätimme pitää edelleen.

Valmistautuminen

Timon kanssa luimme kaikki matkapurjehdukseen saatavilla olleet kirjat, näiden avulla kartutimme tietoa reitin suunnittelusta, turvallisuusasioista ja merellä selviytymisestä, mikä lisäsi luottamustamme tulevaan purjehdukseen.

Kesällä 1984 tutustuimme veneeseen purjehtimalla Turun ja Ahvenanmaan saaristossa, mutta vain viikonloppuisin – arkena piti ansaita rahaa matkaa varten.

Talveksi vene tuotiin Lempäälään Liisan Leipomon takapihalle. Talvi kuului venettä varustaen ja matkaa suunnitellen. Lasse vastasi veneeseen lisättävien laitteiden asennuksesta ja teki tarvittavat muutostyöt.

Navigointia varten hankittiin muun muassa 110 merikarttaa, kaksi sektanttia sekä useita englanninkielisiä opaskirjoja.

Veneen ohjaamista varten hankittiin mekaaninen Sailomat -tuuliperäsin, jonka tarkoitus oli ohjata venettämme meritaipaleilla. Samaa mallia käytti Naomi James purjehtiessaan ensimmäisenä naisena yksin maapallon ympäri.

Työasioiden järjestäminen

Liisan Leipomo, pieni kotileipomo, jonka omistivat Liisa ja Timo, oli olennainen osa arkeamme. Liisa vastasi leipomotuotteista, Lasse toimi kondiittorimestarina, Timo teki kakkuja ja huolehti taloudesta, ja minä hoidin myymälää ja tilauksia.

Timon kaksoisveli Heikki irtisanoutui kokin työstään ja otti leipomon johdon ja kakkujen valmistuksen vastuulleen, samoin osaavan henkilökunnan ansiosta toiminta jatkui sujuvasti matkamme ajan. Myymälän seinällä olleesta kartasta asiakkaat seurasivat matkamme etenemistä puolentoista vuoden ajan.

Lukijalle

Kirja perustuu matkani aikana tekemiini päivittäisiin muistiinpanoihin. Kirjan teossa Timo on toiminut kustannustoimittajana eli koonnut, järjestänyt ja täydentänyt tekstejäni sekä järjestänyt kirjan painamisen.

SEIKKAILU ALKAKOON

22.6.1985 Airisto

Aamun sarastaessa lähdimme Lempäälästä todella täyteen ahdetulla autolla kohti Paraisilla olevaa Airiston venesatamaa, josta olimme luvanneet lähteä kello 12. Miehistö oli mukana kokonaisuudessaan: Lasse, Timo, Joonas ja minä sekä lisäksi Liisa, joka on mukana saattamassa meitä Visbyhyn asti. Satamaan saavuimme hyvissä ajoin ja reilu kaksi tuntia meni tavaroiden järjestyssä. Aurinko paistoi ja lämpötila oli jo 24°.

Keitin Liisan kanssa lähtökahvit ja laitoimme mansikkakakut esille, eihän leipurit voi lähteä ilman kakkutarjoilua!

Laiturille kerääntyi noin 20–30 henkeä, sukulaisia ja ystäviä, saattamaan meitä matkaan. Lähtökahvit tarjottiin Magdalenan kajuutassa.

Lempäälän-Vesilahden pурсiseuran kommodori Raimo lahjoitti meille seuran puolesta komean laivakellon, jonka asennus kuului myös lahjoitukseen. Muutamia puolivirallisia puheita pidettiin. Lassen veli, Onni, ehdotti huolissaan, että aluksi kävisimme Ruotsissa ja lähtisimme sitten joskus tulevaisuudessa pidemmälle. Joonas halasi serkkutyöt, ja monen silmään nousi kyynel.

Matkaan lähdimme juhannuspäivänä kello 12, aikataulun mukaisesti. Myös Liisa lähti mukaan saattamaan meitä Visbyhyn.

Moottorilla ajaen suuntasimme kohti etelää ja pysähdyimme erään saaren taakse parin tunnin torkuille. Herättyämme otimme suunnan Gulgronaan, jossa vietimme ensimmäisen päivämme. Matkalla määrittelimme kompassin eksymän. Loman tuntua, lätyjä, iltamyssyt ja lopuksi viimeinen saunassa käynti ennen Suomesta lähtöä.

Minulla, Timolla ja Joonaksella on käytössä veneen etukajuutta ja Lasse majoittuu Liisan kanssa takakajuutassa, molempien kajuuttojen pinta-ala on noin 3,5 neliömetriä.

Puolitoista vuotta sitten päätimme lähteä purjehtimaan Australiaan ja nyt kirjoitan keulakajuutassa matkavihkoon ensimmäistä sivua. Voiko tämä olla totta? Tätä olotilaa on vaikea sanoiksi pukea, yhtäaikaa onnellinen, innokas ja pelokas.

ITÄMERI

2. matkapäivä

Kello 9 me keulakajuutan asukkaat heräilimme hyvin nukutun yön jälkeen. Liisan ja Lassen kiusana oli yöllä kolmeen asti ainakin sata hyttystä.

Auringon paistaessa ja hiljaisen vastatuulen avustamana suuntasimme kohti etelää. Timo kävi ajamassa kumiveneellä veneen vieressä ja otti lähtökuvia.

Iltaa kohti tuuli kääntyi pohjoisen puolelle ja voimistui, joten Utön lähes-tyessä päätimme lähteä Suomesta. Kumivene ylös, tuuliperäsin käyttöön sekä uistin uimaan. Yllättäen uistimeen tarttui kala, ja Lasse totesi saaliin todelliseksi kalojen kuninkaaksi. Siima kuitenkin katkesi ja näin jäi vain kalajuttu. Utö jäi taivaanrantaan kohtalaisen länsituulen viedessä meitä kohti Gotlantia.

Pientä lisäjännitystä antoi Pohjois-Itämeren kartta, jota ei löytynyt veneestä. Timo tuhrasi millimetripaperin kanssa aikansa ja antoi kompassisuunnaksi 210 astetta ja evästykseksi muistikuvan, että ei siinä välissä ole

muuta kuin vettä. Auringon laskettua ja kuunsirpin noustua totesi Joonas: "Kuu menee rikki."

3. matkapäivä

Yöllä tuuli oli lännestä viisi metriä sekunnissa ja vauhti neljä solmua. Ilma oli purjehdukselle ihanteellinen, kompassisuunta 210 astetta, tuuliperäsin ohjasi.

Auringon noustua tuuli hiljeni ja ympäristö rauhoittui. Koko päivä meni tyvenessä venettä huoltaen ja erityisesti tavaroiden järjestyssä – se on tärkeää, koska tilat ovat rajalliset: sisätilaa veneessä on yhteensä kaksitoista neliömetriä.

Liisa epäili kurssimme vievän itäiseen naapuriin ja näki jo mielessään Aa-mulehden otsikon: "Suomi–Australia-purjehdus päättyi Latviaan". Liisa oli jopa tunnistavinaan erään laivan Neuvostoliiton merivartioston alukseksi.

Iltaan mennessä olimme tahtaneet matkaa vasta 68 merimailia. Sää tiedotukset lupasivat yöksikin hiljaisia tuulia. Illalla alkoi nousta sumua, ja tuuli kävi aivan heikoksi. Tuuliperäsin piti meidät hyvin suunnassa – jos vain oli tuulta.

4. matkapäivä

Yöllä nopeus, tuuli ja näkyvyys olivat nolla. Odottelimme paikallamme sumun hälventymistä ja pääsimme testaamaan veneen sähköistä sumutorvea. Emme uskaltaneet ajaa moottorilla laivojen pelossa, joten kuulostelimme tarkasti niiden liikkeitä.

Aamulla, kun sumu alkoi hälvetä noin kello 9 aikaan, lähdimme ajamaan moottorilla suuntaan 230 astetta. Sijaintikin oli epävarmaa. Radiomajakoita emme onnistuneet kuulemaan, ja olisi pitänyt harjoitella radiosuuntimalaitteen käyttöä etukäteen.

Ajoimme moottorilla koko päivän, ja vasta kuuden aikaan saimme maata näkyviin. Se olikin Fårön saaren kärki – ei Gotska Sandön, kuten olimme olettaneet. Maa oli joka tapauksessa oikea.

Illalla saimme Salvorevin matalan kierrettyä ja otimme suunnan kohti Visbytä. Arvioitu matka-aika oli noin seitsemän tuntia, eli saapuisimme satamaan aamulla noin kello 6.

RUOTSI

26.6.1985 Visby

5. matkapäivä

Visbyn satamaan saavuimme tasan kello 6, ajoimme koko yön moottorilla. Matka kesti kaksi päivää ja kolme yötä. Aurinko paistoi ja ilma oli helteinen. Ilmapäiväksi oli luvattu ukkoskuuroja. Menin varaamaan sataman pyykinpesukoneen heti kello yhdeksäksi. Miehet kävivät sillä välin suihkussa, Joonaksen päästyä suihkuhuoneeseen ilmoitti hän heti: "Tänne mä en jää ollenkaan."

Tutustuimme kaupunkiin ja poikkesimme myös syömässä ravintolassa pippuripihvit ja joimme talon viiniä. Joonakselle tilattiin päivän tarjous, nakit ja makaronia, ruuan tultua hän ilmoitti: "Tätä en syö ollenkaan.", pojalla taitaa olla uhmaikä. Hyvin ruoka kuitenkin maistui. Univelkaa oli sen verran, että ruoan jälkeen otimme muutaman tunnin päiväunet.

Kun illalla alkoi vesisade, keräsin pikaisesti pyykit, jotka kuivuivat veneen kaiteilla, ne olivat lähes kuivia. Ilma viileni heti huomattavasti. Televisiossa oli sääkartta, jonka mukaan odotettavissa oli kylmää, noin 15 astetta ja sadetta.

Joonasta varten on lastattu mukaan paljon luettavaa, tänään on luettu muun muassa Rasmus Nalle -sarjakuvakirjoista "Rasmus Nalle rakentaa laivan".

6. matkapäivä

Aamulla heräsimme hiljaiseen sateen ropinaan. Sadetta riittikin sitten koko päiväksi. Ohjelmassa oli sisälläoloa, lukemista, ruoanlaittoa sekä tiskaimista. Lasse vaihtoi moottoriin isomman laturin, ja sai sen toimimaan, näin saamme akut nopeammin ladattua ja vanhasta laturista tuli varalaturi.

Tänään satamaan tuli oikeita matkaveneitä, eikä Magdalenan tarvinnut

hävetä ulkonäköään ja varusteitaan, toisaalta veneemme on melko pieni, mikäli veneiden kokoja verrataan.

Kävimme ostamassa konditoriasta perinteisen ruotsalaisen prinsessakakun iltakahvin kanssa tarjottavaksi. Illalla tutkimme karttoja, jos vaikka aamulla lähtisimme kohti Kalmaria. Liisakin oli jo aamulla lähdössä laivalla kohti kotia, joten me, seikkailijat, jäisimme nyt perusporukalla matkaa jatkaamaan.

7. matkapäivä

Aamulla heräsimme viiden aikaan, koska Liisan laiva lähtisi kello 6.45. Saatoimme Liisan matkaan ja aloimme valmistella merelle lähtöä. Ilma oli kylmä, noin 15 astetta. Tuuli oli pohjoisesta 10 metriä sekunnissa ja meri oli tiikusateen peitossa.

Tuuli tuntui aika reippaalta, samoin aallokko, kun tulimme ulos satamasta. Otimme suunnan kohti Öölannin pohjoiskärkeä, tätä kautta menisimme Kalmariin. Jouduimme purjehtimaan lähes sivutuulella ja aallokko oli melkoinen. Pari tuntia matkaa taitettuamme minä oksensin ensimmäisenä. Kohta Joonaskin heräsi ja pian hänkin oli pahoinvoiva. Lasse ja Timo pitivät aluksi pintansa, vaikka kuplauseireita oli kummallakin. Niinpä pian Lasse joutui luovuttamaan ja uhraamaan Ahdille ensimmäisen kerran. Timon kunto petti siinä vaiheessa, kun Lasse kaivoi Joonaksen potasta tekohampaitaan.

28.6.1985 Byxelkrok

Öölannin pohjoispäässä miehistö oli jo niin heikkona, että päätimme jäädä lähimpään huvivenesatamaan voimia keräämään. Lähin oli Byxelkrok. Rantautumisessa oli vaikeuksia, koska tuuliperäsimen lapa jarrutti kääntymistä. Teimme ensimmäisen kerran kyljittäin kiinnittymisen toiseen veneeseen. Suureksi avuksi olivat saksalaiset, joiden viereen kiinnityimme. Heillä oli todennäköisesti pelko oman veneensä puolesta.

Illalla kävin vielä pesemässä Joonaksen oksennusvaatteet. Laitoin aamuksi

kellon herättämään ennen yhdeksää, koska saksalaiset olivat lähdössä heti aamulla.

8. matkapäivä

Yöllä tuuli yltyi melko kovaksi. Onneksi olimme satamassa. Lasse oli jo lähtenyt lähileipomoon pullaostoksille. Vettäkin sateli pitkin päivää, joten olimme sisällä veneessä melkein koko päivän.

Kävin pesemässä pyykkiä pesutuvassa ja kuivasin kaiken kostean, kun kuivauskoneetkin olivat ilmaisia. Paistoin korvapuusteja, ja Lasse söi kolme yhden kahvikupillisen kanssa. Joonas katseli rivissä olevia kalastusveneitä ja vertasi niitä mummun Marina-veneeseen: “Paljon mummun veneitä”.

Tuuli tyyntyi iltapäivällä ja illalla olikin jo melkein tyventä. Etelässä päin näkyi jo taivas vaalenevan. Aamulla, jos ilma ja keli ovat mukavat, poistumme Byxelkrokista ja suuntaamme kohti Kalmaria.

30.6.1985 Kalmar

9. matkapäivä

Heräsin kello 5 herätyskellon pirinään ja katsoin ulos keulaluukusta. Ilma oli aurinkoinen, ja hiljainen tuuli sai liput kevyesti liehumaan. Olosuhteet olisivat olleet hyvät, mutta koska olimme lomalla ja uni tuntui maistuvan, jatkoimme unia.

Heräsimme puoli seitsemän aikaan. Tuuli oli mukavan tuntuinen, lännen puoleista, joten päätimme lähteä matkaan. Veneitä lähtikin yhtenä nauhana satamasta meidänkin peräämme. Seuranamme oli muun muassa Kristiina-teräsvene, joka oli tehty Pertti Dunkerin Merivuokko-veneen mallin mukaan.

Aurinko oli tullut esiin ja ilma alkoi kivasti lämmetä. Melko pian tuuli kävi meille vastaiseksi, joten laitoimme “rautagenuan” (=moottori) päälle ja ajoimme sillä Kalmariin asti, satamaan saavuimme kello 18. Hatun noston ripeydestään ansaitsi satamavahti, joka rahasti meidät jo ennen kuin köydet olivat kunnolla kiinnitetty.

Kävimme rannalla katukeittiössä syömässä hampurilaiset ja kiersimme pikkulenkin kaupungilla. Suihkussa käynnin jälkeen olimmekin jo valmiit

Leipurit Laineilla on tositarina perheestä, joka vuonna 1985 vaihtoi leipomisen ja turvallisen arjen 1,5 vuoden mittaiseen seikkailuun valtamerien aalloilla ja pasaatituulissa. Mukana matkassa oli kolme sukupolvea, nuorin 2,5-vuotias pikkumatruusi.

Edessä odottivat Biskajan myrskyt, Atlantin pasaatituulet, Karibian jättiaallot, Galapagossaarten ihmeet, Polynesian tanssit öljylamppujen loisteessa ja loputtomat tähtiyöt Tyynellämerellä.

Samalla elettiin arkea pienessä veneessä: merisairautta, lapsen hoitoa, väsymystä, pelkoa ja suuria onnistumisen hetkiä.

Tämä on kertomus rohkeudesta, perheen voimasta ja siitä, kuinka suurimmat unelmat syntyvät usein kahvipöydän ääressä.

